

El nen que no es veia reflectit als aparadors

Un relat de: [Carles Malet](#)

Vaig seure d'esma a un banc de la plaça, observant alternativament les rierades de gent anònima i atrafegada que creuaven els passos de vianants sense dirigir-se la mirada, i els coloms famèlics que esperaven les engrunes de l'entrepà d'algun nen innocent o d'algun rodamón compassiu. No sabia dir quina de les imatges va desencadenar la meua decisió, si el record encara vívid del rostre irascible del redactor en cap del diari, recriminant-me per enèsima vegada la mediocritat dels meus articles, o la visió dels milers de vianants movent-se sincrònicament per la ciutat, indiferents a la felicitat o a les preocupacions de pares i mares de família, avis, nens, joves mileuristes i adolescents enamoradissos. Tots ells, aparentment, obsessionats només en defensar un pam de vorera conquerit a cops de colze o de cul. El cert, però, és que en aquell moment, assegut al bell mig de la metròpoli, vaig decidir dimitir d'aquest món.

Començaria per alliberar-me de la feina. Sense parella ni fills que mantenir, els trenta anys de treball m'havien permès estalviar una mica, just el suficient per intentar l'aventura de sobreviure austerament els anys que em quedaven. Addicionalment, suprimiria qualsevol despesa que no fos estrictament necessària per viure. Em vendria el cotxe, cancel·laria les assegurances, i retiraria tots els diners dels comptes bancaris. Estava tip que, entre interessos misèrrims i comissions abusives, el banc visqués a esqueses dels meus magres estalvis. En la pràctica, pensava, no hi hauria massa diferència si acabava guardant els diners al doble fons de l'armari de casa per alguna situació imprevista.

Pocs mesos després de la meua decisió m'havia convertit, literalment, en un anacoreta urbà. Val a dir que, inicialment, vaig haver d'acostumar-me a algunes incomoditats no calculades, com el fet que ben aviat em tallessin el telèfon, la llum, l'aigua i el gas per impagament de les factures domiciliades al banc. Adversitats, però, que vaig acabar acceptant i solucionant amb una mica d'enginy. A la font de la plaça disposava d'aigua suficient amb la qual omplia cada matí mitja dotzena de galledes que em permetien cuinar i mantenir la higiene personal. Quan a la llum elèctrica, durant el dia era un luxe superflu en una ciutat mediterrània i lluminosa, mentre que als vespres en tenia prou amb unes poques espelmes estratègicament distribuïdes per casa. I per cuinar, utilitzava la cuina econòmica que havia recuperat de la masia dels avis, que alimentava amb cartrons i restes de mobles vells que abundaven al voltant dels contenidors. Finalment, tot i que al principi havia continuat comprant els queviures al mercat de prop de casa, ben aviat vaig descobrir que també podia sobreviure a base de la verdura i fruita fresca i saborosa que era rebutjada diàriament per les parades del mercat, simplement, perquè estèticament no encaixava en un món de perfecció hipòcrita. A poc a poc, vaig adaptar-me a una vida minimalista sense pràcticament cap despesa.

El darrer pas en la meua transformació el vaig donar, involuntàriament, un dia gris i núvol de Tots Sants. Havia sortit de casa d'hora al matí amb la intenció d'executar l'acte que representava el darrer vincle amb la meua antiga professió i amb la ciutat consumista: la compra del diari amb la moneda d'un euro que pertanyia a un passat al qual ja no volia tornar. Tanmateix, abans d'arribar al quiosc de la cantonada vaig descobrir per casualitat un exemplar de periòdic oblidat en una paperera. La sort em somreïa. Avui fins i tot el diari em sortiria de franc.

Mentre passejava Rambla avall fullejant les pàgines d'opinió lleugerament rebregades, vaig reparar accidentalment en el riu de gent que es reflectia a l'aparador de l'agència de viatges. Una imatge en la qual hi mancava algun element vagament familiar. Vaig acostar-me al finestral, intentant esbrinar què hi havia avui de diferent en el reflex. A escassos centímetres del vidre, vaig fregar-me els ulls en descobrir que, l'element absent en aquella composició d'imatges en moviment, era la meua figura. Bé, de fet, el diari que duia agafat a la mà sí que s'hi reflectia. Del meu cos, en canvi, només s'endeïnava un perfil gris, buit i difuminat.

Encara badava intentant entendre quina estranya aberració física o cromàtica del vidre impedia que la meua imatge s'hi reflectís, quan vaig sentir l'impacte d'una massa tova i gegantina que va aconseguir escampar els meus ossos per terra. Sobreposat al desconcert inicial, vaig asseure'm i vaig començar a protestar irritat vers l'home gras que, sense miraments, havia estavellat la seva humanitat desbordant contra el meu cos prim. L'homenàs es va aturar uns segons. Desconcertat, va girar el cap a dreta i esquerra, va fixar els ulls en el diari que jo encara duia agafat a la mà i, amb la sorpresa encara dibuixada al rostre, va girar cua i va seguir Rambla amunt amb el seu pas paquidèrmic, aliè al meu reguitzell d'improperis.

-No t'hi esforcis -vaig sentir que em deïa una veu de dona al meu costat, mentre unes mans amb dits llargs i prims m'ajudaven a aixecar-me-. Ara ja gairebé no pot veure't, ni sentir-te.

En aixecar la vista em vaig trobar amb els ulls grisos, tristos, i lleugerament enfonsats en un rostre envellit, d'una dona de mitjana edat. Ulls que parlaven d'un altre temps en el qual, encesos encara per la joventut, havien estat capaços d'atreure les mirades d'incomptables homes joves. Ulls que els anys havien intentat marcir sense acabar d'apagar del tot una encara perceptible guspira de sensualitat. L'acompanyava un nen de no més de sis anys, capmoix, que s'arrapava tímidament a la cama de la seva mare. Mentre em feia una composició de l'estranya parella, vaig adonar-me amb estupor que la grisor dels ulls de la dona s'encomanava al seu rostre i al del seu fill, i per extensió als seus vestits austers, conformant una escena talment sortida d'una pel·lícula en blanc i negre dels anys seixanta. I per accentuar el meu desconcert, vaig comprovar que l'aparador de la Rambla tampoc es dignava retornar les imatges de cap dels dos personatges.

-Qui sou vosaltres i què està passant aquí? És que potser m'he mort i ja me les he de veure amb esperits? -vaig quequejar.

-No ets mort, però als ulls de la ciutat, com si ho fossis -em va respondre críticament la dona-. Jo em dic Sara, i aquest és el meu fill Pol. I com tu ara, també som invisibles.

-Si no sóc mort, aleshores somio. El cop al cap en caure em deu haver deixat sense coneixement! -vaig dir-me a mi mateix.

-Al principi costa d'entendre -va prosseguir la dona que s'anomenava Sara-. Si em vols acompanyar t'ho explicaré -va afegir mentre m'agafava del braç i, amb tendresa però amb fermesa alhora, em menava Rambla avall amb el seu fill sempre al seu esguard.

Mentre passejàvem pels carrerons estrets i marginals de Ciutat Vella, la Sara em va parlar dels homes grisos. Ànimes que no sortien ja ni al cens ni a les estadístiques, perquè tampoc constaven a la nòmina de cap empresa, ni com a titulars de cap compte corrent o hipoteca. Homes i dones que havien fet un pas més enllà de la marginalitat. Aquells que, per capricis de l'atzar, ja no disposaven ni de feina, ni de diners, ni de deutes per continuar alimentant el sistema. A mesura que caminàvem, ara en un portal, ara al costat d'un arbre, ara prop d'un contenidor, la Sara s'apropava ocasionalment a saludar alguna figura cendrosa, que aixecava tímidament la mirada i assentia amb un lleu moviment de cap en veure'ns, mentre els vianants passejaven pel seu costat totalment aliens a la seva presència.

Segons em va explicar la Sara, aconseguir que milers d'ànimes es convertissin literalment en invisibles per a la resta de la ciutat havia estat el major èxit del sistema. Anys enrere, els medis de comunicació públics havien anunciat ja una sobtada davallada en el nombre d'indigents vistos als carrers. L'explicació oficial havia estat que l'excel·lent conjuntura econòmica de mitjans del segle vint-i-un, i les mesures de reinserció social, havien acabat eradicant definitivament la pobresa. Jo mateix recordava com alguns periodistes crítics van especular al principi amb una operació encoberta de neteja i extradició dels indigents a guetos allunyats de la ciutat. La realitat, però, molt més insidiosa, fou que a força de negar-ho reiteradament en tots els medis de comunicació la major part dels ciutadans solvents van acabar per tornar-se selectivament cecs davant la pobresa i la marginalitat. Amb els anys, tal fou el grau de suggestió induït en la població, que fins i tot els propis estigmatitzats acabaren per experimentar una metamorfosi que els tornava incapaços de veure la seva pròpia imatge reflectida als aparadors luxosos de les botigues on ja mai més podrien entrar a comprar.

Durant bona part del camí, vaig voler negar els arguments i raonaments de la Sara, i l'evidència que em mostrava a cada cantonada de Ciutat Vella. Vaig haver de cedir finalment, quan, després de caminar durant més de tres hores, vàrem arribar a les afores de la ciutat, al Parc Nou de la metròpoli. Coneixia bé el lloc, doncs molts anys enrere havia estat una zona marginal tristament famosa per ser punt de trobada de drogoaddictes terminals i camells sense escrúpols. Una zona que havia estat recuperada feia anys amb el darrer pla urbanístic de zones verdes com a pulmó per la ciutat, i per on jo mateix hi havia passat sovint fins feia pocs mesos en cotxe quan em desplaçava a la feina. Un espai que recordava verd, net i buit. Un espai en el qual, inexplicablement, s'hi plegaven avui milers d'homes, dones, avis i nens grisos, enmig d'unes austeres barraques construïdes amb restes d'uralita, plàstic i ferralla recargolada i rovellada. Un gueto propi dels barris marginals aixecats a l'ombra de la postguerra del segle passat, al voltant del qual hi circulaven milers de vehicles de ciutadans atrafegats, totalment aliens a la congregació de pobresa.

Durant més temps del que ara puc recordar, vaig contemplar des de la distància l'oceà d'homes grisos, anònims, oficialment inexistents, i invisibles als ulls de la resta de ciutadans, que s'estenia inexplicablement al meu davant. Quan, finalment, vaig poder tornar a dirigir-me cap a la Sara i el seu fill, una esgarrifança em va recórrer l'espina en adonar-me que el Pol havia aixecat finalment la mirada del terra i em mirava de fit a fit als ulls. M'observava amb uns ulls grisos i grans, com els de la seva mare, però amb la força i l'esperança d'un nen amb tota la vida per endavant. Vaig allargar la mà, i

el Pol es va deixar acanonar els cabells.

-El teu fill te la teva mateixa mirada -vaig dir-li a la Sara-. A mi encara em queda un sostre... Potser encara puc tornar... Vull dir... Podríem tornar, si voleu intentar-ho.

Una llàgrima nacrada va brollar dels ulls cendrosos de la Sara mentre s'abraçava més fort al seu fill, alhora que negava amb el cap i s'allunyava lentament de mi, en silenci, en direcció al Parc. En aquell moment no vaig atrevir-me a preguntar-li què o qui la retenia i li impedia d'acceptar el meu oferiment. Només quan la Sara i el seu fill es van convertir en ombres confoses entre la multitud d'homes grisos vaig atrevir-me a començar a desfer camí cap a casa. Tanmateix, la llavor d'un propòsit, nou i ferm, havia començat a germinar ja al meu interior. Jo mai havia cregut en el destí ni en la predeterminació, però sí en l'atzar. I l'atzar m'acabava de posar a prova. Atrapat entre dos mons, gaudia del privilegi únic de decidir en quina direcció volia projectar el meu futur. A cada pas, la idea incipient de lluitar per un demà pel Pol i pels fills dels homes grisos m'omplia de ràbia, i de vida. I a mesura que sentia créixer la meua resolució, vaig adonar-me que la meua imatge començava a prendre novament forma als vitralls de les botigues, alhora que el color em retornava lentament al rostre i als vestits.

En arribar a casa, vaig dirigir-me a les golfes i vaig desempolsar la vella màquina d'escriure, record de l'avi, amb la qual havia après a estimar i a gaudir del plaer de l'escriptura. Recordo que va ser la influència de l'avi, novel·lista, somiador i poeta, la que em va portar a ser un redactor d'opinió ple d'il·lusió i de mediocritat. I recordava també, vivaçment, com l'avi em deia que només existeix allò del que hom en parla, o n'escriu.

Vaig agafar un dels folis blancs amb els que feia un temps, quan disposava d'electricitat, alimentava la impressora làser, i el vaig cargolar al carro de la màquina d'escriure. Amb un gemec, les rodes dentades van rodolar després d'anys d'inactivitat. El teclat mecànic va cedir amb menys resistència de la previsible a la pressió dels meus dits, i els primers caràcters grisencs van brollar de la cinta per estampar-se al paper. Tenia tota la nit per endavant, i un propòsit. Amb satisfacció, vaig contemplar el títol de l'article que, demà mateix, faria arribar a les revistes i diaris que encara es recordaven de mi o que em devien algun favor: "El nen que no es veia reflectit als aparadors, per C.M.F".